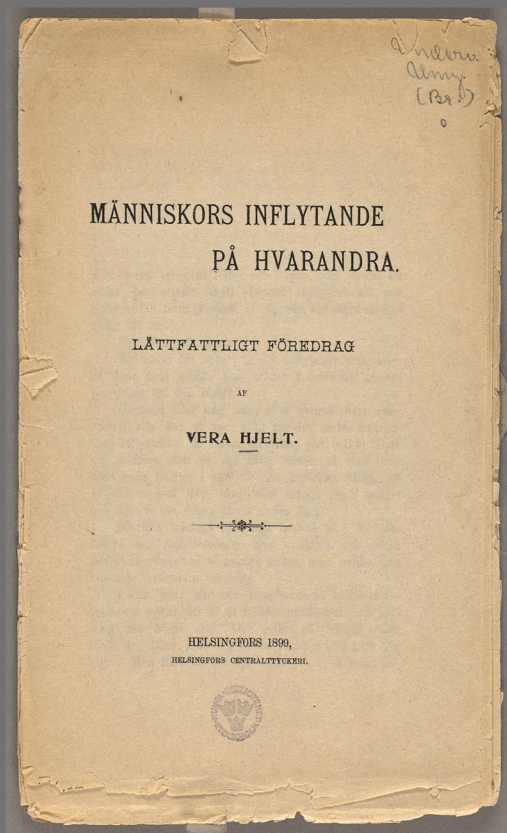

Hjelt, Vera

Människors inflytande på hvarandra. :

Tryck 78 G a Br.

Tillkomstår 1899.

Digitaliserad år 2015

*Anders
Army
(Br.)*
o

MÄNNISKORS INFLYTANDE
PÅ HVARANDRA.

LÄTTFÄTTLIGT FÖREDRAG

AF

VERA HJELT.

HELSINGFORS 1899,
HELSINGFORS CENTRALTRYCKERI.

MÄNNISKORS INFLYANDE
PÅ HVARANDRA

LÄSRETTEN IY FORNDRAG

FRÅA JUNE 7

Utgåfvad 1884
H. W. G. & S. W. G.

Ett skepp behöfver roder och någon, som förstår att sköta det, annars skall skeppet aldrig nå sitt mål utan drifva fram, kastadt af vågorna, sin säkra undergång till möte.

Så äfven människan.

Ett roder för henne är det inflytande, hon röner af dem, med hvilka hon träder i beröring genom *föredöme, tal* och *skrift*.

Gammal eller ung, man eller kvinna, barn eller vuxen, alla äro vi mer eller mindre under hvarandras inflytande. Är denna invärkan god, och vi förstå att mottaga den på det rätta sättet, så skall den bära goda frukter i vårt lif. Är invärkan dålig, och vi icke motstå den, skall den bringa oss i fördärf och genom oss draga äfven andra däri.

Sålunda mottaga hela folk intryck af s. k. *folkledare* och *folkförledare*. Den enskilda människan påvärkas dessutom af många andra, med hvilka hon kommer i närmare beröring.

I alla tider har det funnits dem, hvilka företredesvis egnat sitt lif åt folkets uppfostran och ledning mot högre mål. Och folket går framåt i den mån det låter leda sig af en verkligt god och hög vilja. Men likasom det fins ondt och godt, svart och

hvitt, mörker och ljus, dagar och skuggor — alltid en avvig sida emot den räta, så har det också alltid funnits dem, hvilka sökt leda folket bort ifrån det som rätt och godt är. Sålunda har det också alltid funnits *folkförledare*.

Man har sett, med hvilken hänförelse folket omfattat sina ledare. Man har sett, huru skaror samlats omkring dem, lefvat för deras idéer, arbetat i deras fotspår — ja t. o. m. förgudat dem!

Mer än en ibland dessa har med Paulus i för-
tviflan utropat: »bröder, vi äro människor likasom I!»

Men människorna, som förguda i dag, förakta i morgon, ty de älska och de hata blindt! Man följer med strömmen. Beundrar för att andra beundra, lifvas för att andra äro hänförda, hurra med för att andra hurra, men domna af, klandra, afsky — då de ledande kommit i den stämningen! Sådant är ofta de stora massornas osjälfständiga bifall. Man följer blindt sina ledare, utan omdöme, utan eftertanke, utan sakkännedom, utan kunskap.

Detta har icke sällan haft sorgliga och förargel-seväckande följder, ty stundom söka t. o. m. de mest ovärdiga och ärelösa personer folkets gunst. Och beklagligtvis ha de altför lätt vunnit den. De flesta, som påstått sig vilja antaga sig folkets sak, ha ganska snart vunnit anhängare. De ha ofta förstått att taga några ledande personer från deras svagaste sidor. Mången har förstått smickra sig in hos folket och förmått reta upp detta mot herremannaklassen. Man har följt blindt den nya rösten, hvilken passat på i en svag stund att föra en dålig saks talan. I sin blinda

hänförelse skiljer man icke ondt från godt, sanning från lögn, den personliga stridslystnaden från det helas väl. Förlitande sig på sina ledare, är man snart, utan att ha hunnit rätt tänka sig in i saken, färdig att göra nästan hvilka dårskaper som hälst, blott därför att andra äro med därom.

Den själfständiga tanken är borta, modet att stå t. o. m. ensam för sin åsikt är borta, förmågan att bedöma är borta.

Mer än en gång får man upprepa den store Mästarens ord: »Fader förlåt dem det, ty de veta icke hvad de göra!»

Människorna *vilja* ofta icke så ondt, som de göra, men de förstå icke bättre. De göra ondt af *okunnighet*, icke af *illvilja*. Men de, hvilka leda folket, icke enligt de allmänna rättsbegreppen, utan i egenlyttiga afsikter, förleda och förvilla *okunniga* personer lättare än *kunskapsrika*. Därför måste den okunniga sätta sig till motvärn genom att öka sitt kunskapsförråd. Därför gör den synd, som *kan*, men af häglöshet och lättja icke *vill*, förvärfva kunskaper, öfva sin eftertanke och sitt omdöme, hvilka dock äro goda vapen i striden mot förledares ovärdiga lockelser.

Det har en gång funnits folkförledare, de där t. o. m. så förmådde förvilla människors rättsbegrepp, att de skriade — korsfäst, korsfäst åt världens frälsare! Och så mäktigt var detta skrån af en oupplyst, på sina ledare blindt troende folkmassa, att Pilatus darrade därför och emot sitt bättre vetande, emot samvetets dom, gaf honom åt den rasande folkhopen — till att korsfästas!

Man invänder lätt — sådant kunde ske på *den* tiden och bland *det* folket! Men låt oss icke yfvas, utan ärligt och med sorg erkänna, att liknande brott ännu i dag som är ske t. o. m. ibland Europas mest bildade folk. Emot bättre vetande dömer man ännu stundom oskyldiga människor till deportationslidanden, som äro svårare än döden. Likasom på den tiden, då öfverstepräster och de skriftlärde voro folkets ledare, söker man ännu falska vittnen och köper för-rädare »för trettio silfverpenningar». Brottmålshistorien bär vittne om, att brott och oskyldigt lidande icke äro främmande för vår tid.

Vi förstummas af blygsel vid tanken på att äfven i vårt lilla land funnits dem, som icke varit sitt fosterland trogna, som motarbetat dess intressen och äfven sökt förleda andra därtill. Likaså måste vi blygas öfver att det icke behöfts mer än några kringvandrande tatarers, arkangeliters och andra folkförledares fagra löften om jorddelning m. m., förrän tusentals okunniga och oeftertänksamma människor förgäta hvarje begrepp om rätt och orätt, mitt och ditt. Huru ha de icke redan förespeglat sig och andra den gyllene tid, då öfvermakten skall låta gärda stycken af andras jord åt dem! Ja, några ha t. o. m. uttalat sin fröjd öfver att förmodligen snart få se sin förra husbonde och välgörare som backstugusittare i ett uselt skogstorp. »Det skall bli husbonds del, då vi få stycka ågorna oss emellan!»

Om någon skulle säga: »röfva åt dig en åker eller par, så hålla vi i jordägaren så länge!» Då skulle man blygas för detta våldsdåd och frukta följ-

derna af sådan gudlöshet. Men om denna laglöshet kunde ske med öfvermaktens begifvande, så kan man icke därför anse det rätt, ty hos oss är jorden jordägarens lika säkert som att din tröja eller kjol är din egendom och icke kan utan ditt samtycke gifvas åt någon annan. Kronans jord kan delas, men aldrig den enskilda människans.

Men mången har lyssnat till den »nya rösten», som retat deras egennyttan. De ha låtit så fördunkla sina rättsbegrepp, att de icke genast inse orimligheten i denna villolära och icke betrakta det som synd, att emot egarens vilja möjligen bekomma någon del af hans egendom.

Så kunna dessa folkförledare förvillade de enklaste rättsbegrepp.

Oss är satt ett högt mål före: „*Varen fullkomlig, såsom eder himmelske Fader fullkomlig är!*“

Må vi därför icke lyssna till de röster, som försöka locka oss bort ifrån den rätta vägen, bort ifrån den väg som vårt samvete gillar, bort ifrån gudaktighetens väg. Endast på den vägen kunna vi närma oss det höga målet!

Altjämt har ånyo oss människor tillsändts stora ledare, de der sökt föra oss emot detta mål. De största bland dem ha för det mästa tillika varit religionsförkunnare, sådana som indernas Buddha, det judiska folkets Moses, Apostlarna m. fl.

Historien känner också många andra, hvilka förmått höja hela folks tänkesätt och förbättra deras samhälleliga ställning. Äfven det dagliga lifvet visar oss prof på det trägnaste arbete, de största uppoffrin-

gar, de ädlaste sträfvauden i människokärlekens tjänst. Likaså finnas en mängd föreningar, hvilka utföra ett värdefullt och oskattbart arbete för fosterlandet och mänskligheten. Det gäller blott för enhvar att icke försumma söka sig in under dessas goda inflytande.

Framom alla ha vi i kristenheten *Jesus Kristus*, hvilken äfven som folkledare haft det största inflytandet. Genom sin fullkomliga vandel visade han, huru människorna borde lefva, tänka och handla. Men man håller honom ofta blott som den tillbedjansvärda, icke som idéalet, man söker efterlikna i sitt dagliga lif. Otaliga äro de, som i honom icke ens vilja se ett föredöme för sitt eget lif. — Hans ord, förmaningar och handlingssätt tillämpas icke nog i det dagliga lifvet. De äro ofta blott en »söndagsspis,» som man känner godt vid under hälgdagsfriden. Men då man står tveksam i hvardagslifvets enkla förhållanden, glömmar man att fråga sig, huru den store Mästaren skulle tänkt, sagt och handlat, om han varit i mitt ställe. Gjorde man det, så skulle man komma under det ädlaste inflytande världen känt.

Men det är icke allas uppgift att vara stora folkledare, hvilkas invärkan sträcker sig till vidtgående rörelser i tiden med inflytande bort om tiden. Man kan också i hemmets enklaste förhållande, i samhället, bland vänner och personer, med hvilka man tillfälligtvis kommer i beröring, utså förädlande frön.

Så t. ex. kan en klok, tänkande och god kvinna såsom ingen ha inflytande på hemmet. Hon kan implanta sanningskärlek, dygd och goda seder hos

sina barn. Och märkvärdigt nog har en sådan kvinna vanligtvis större inflytande på sin man, än mannen på henne. Det händer ofta, att en klok och god kvinna förmår helt och hållet förändra en supig och dålig man, men högst sällan, att en god man haft detta inflytande på en dålig kvinna.

Da hon känner detta sitt inflytande, må hon begagna sig af denna förmåga — värdigt och allvarligt, kärleksfullt — till bådas förädling.

En hustru får aldrig tveka att sätta sig in i sin mans angelägenheter, äfven då dessa utgöras af kommunala eller fosterländska värf. Sådana beröra henne lika väl som honom, om också han mer än hon hinner egna sig åt dessa yttre värf. Det gäller deras egna, deras barns, deras samtids framåtgående i andligt, allmännyttigt och ekonomiskt afseende. Sådant måste hon känna, att också är en henne närastående angelägenhet. Hon bör intressera sig därför och vid behof kunna ge honom ett godt råd — eller afråda honom, då han håller på att begå en dumhet. Hon bör i den afgörande stunden kunna säga som Pilati hustru: »befatta dig icke med denne rättfärdige man!»

Har hon goda rättsbegrepp, gör hon det med förstånd, så skall alltid en klok man följa ett godt och vänligt råd. Och på samma sätt äfven hustrun följa hans råd. Lefva de så i samråd med hvarandra som två goda vänner, söka de förkofra sig i kunskaper, goda egenskaper och goda vanor, så skall den frid, som endräkten medför, sänka sig öfver hela hemmet och inflytandet sträcka sig äfven till andra, med hvilka de ha beröring.

Det är sålunda äfven den enklaste människas plikt att i sin mån söka invärka godt på sin omgifning, sina barn, sitt arbetsfolk, sina tjänare, sina grannar, sitt samhälle och sitt fosterland. Vi äro alla medansvariga i kommande släktens andliga och allmänna välfärd.

Vår håglöshet, vår lättja, vår *brist på vilja* att bjuda till skall räknas oss som så mycket större missgärningar, emedan »de gå inpå barnen alt intill tredje och fjärde led.» Men för att kunna gå fram i lifvet med ett verkligt godt inflytande i sina spår, måste man lära sig skilja det goda inflytandet från det dåliga. Uppsöka det goda och fly det onda!

Tro icke alt blott för att det »*står tryckt.*» Tro icke alt som berättas. Lär att eftertänka och bedöma. Lär att skilja det goda från det onda, det sanna från det falska, det trovärdiga från det orimliga och osannolika. Vädja till ditt samvete, då du tvekar, och rådför dig med sannfärdiga, pålitliga och rättskaffens människor, då det gäller att handla i stort. Var försiktig gent emot dem, som vilja hetsa upp dig emot den ena eller andra folkklassen eller emot ett parti, som du icke tillhör. Det kan annars lätt hända, att du stöter bort en vän, som vill ditt väl. Sky dem, som i smyg försöka vinna dig för okända afsikter, dem, som vilja köpa ditt namn eller din tystnad! Därifrån kommer det dåliga inflytande, som besudlar din själ och skadar din och andras välgång.

Pröfva alt och behåll det godt är!

Således ha vi funnit, att människors inflytande på hvarandra är stort och att det kan vara antingen godt eller dåligt.

Må här slutligen anföras en liten berättelse bland tusende, som utvisar, att icke blott den vuxne har inflytande på den andra, utan äfven barnen. Likaså kunna små händelser, de där ofta synas oss nog så obetydliga, ha stort inflytande på en människas lif.

Hvem känner icke den amerikanska predikanten Moody? Han den varmhjärtade människovännen, hvars inflytande sträckt sig långt utom hans hemlands gränser! Det var mycket vanligt, att man vände sig till honom i barmhärtighetsvärk, där råd voro dyra. Så erhöll han en dag ett bref af följande innehåll: — »Gå i morgon kl. 10 till fängelsets port. En fånge, som har ingen människa i världen att hålla sig till, blir frigifven. Försök om Ni kan göra något för honom! Hans utseende är förvildadt, blicken ovänlig. Till och med hans medbrottslingar frukta honom».

Dagen därpå stod Moody utanför fängelset. Han såg brottslingen med dystert utseende komma ut därifrån. Moody kände sig full af varm medkänsla. Han närmade sig mannen och frågade — käre vän, hur är det med er? — Mannen såg mörkt på honom. — Jag har ingen vän! — mumlade han. — Jo, jag är er vän, ni skall få se det. Ni har redan ätit frukost, men ni har troligen ej penningar till middag. Tag dessa. Till kvällsvarden hoppas jag, ni vill komma till mitt hem. Här är min adress.

Aftonen kom. Bordet var dukadt. En bekväm stol var flyttad framför brasan. I rummet bredvid var i ordningställdt tvättvatten, handduk, kam och borste.

Länge fingo de vänta. Slutligen hördes en sakta knackning på dörren. Moody gick själf och öppnade, ty tjänsteflickan vågade icke. Han hälsade mannen välkommen, förde honom in i sofrummet och bad honom göra sig i ordning. Sedan åto de kvällsvard och stälde alt trefligt för gästen.

Moodys lilla flicka satt i faderns knä. Då hon skulle säga godnatt, hviskade han någonting i hennes öra.

— Nej, pappa, det kan jag icke, — hviskade hon tillbaka.

— Då håller du inte af mig riktigt — svarade han lika sakta. — Gör det för min skull. Gå och räck den främmande mannen din hand till godnatt.

Den lilla flickan gled långsamt ned från faderns knä.

— Pappa, — jag vågar inte, — hviskade hon igen.

— Sätt dig då på din egen stol tillbaka.

— Pappa — bad hon?!

— Nej, du får ej komma i min famn, då du ej håller af mig riktigt! —

Flickan tog mod till sig. Hon räckte fram sin lilla hand till godnatt. Och då hon såg den främmande mannens sorgsna ögon, slog hon plötsligt armarna om hans hals och kyste honom, likasom då hon sade godnatt till sin egen pappa.

Mannen såg upp, förundrad, nästan skrämmd. Han såg omkring sig i det trefliga, varma hemmet med de vänliga, goda människorna uti. Han satte händerna för ansiktet, sänkte hufvudet och snyftade. Han hade icke gråtit på många år! Han hade icke varit god mot någon, och ingen hade håller varit god mot honom.

Barnets vänlighet öppnade vägen för mildhet och kärlek till hans hjärta. Från den aftonen sträfvade han att blifva en duglig och bra människa.

Det var *hjärtats barmhertighet*, som utöfvade sitt välsignelserika inflytande på den olycklige mannens lif.

Vors Helt.

Lästarens förslag.

Vera Hjelt.

Lättfattliga föredrag:

1. *Medkänsla.*
 2. *Människors inflytande på hvarandra.*
 3. *År som stunda* (Om sparsamhet).
 4. *Själuppfostran.*
-